

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 215a/2021

privind controlul constituționalității
prevederilor articolului I pct. 8 din Legea nr. 102 din 24 august 2021 pentru
modificarea Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură
*(excluderea procurorului-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia din rândul
membrilor de drept ai Consiliului Superior al Procurorilor)*

CHIȘINĂU

22 martie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 13 octombrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 22 martie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională pe 13 octombrie 2021, de dl Alexandr Suhodolski și dna Ivanna Koksalska, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorii sesizării îi solicită Curții să verifice constituționalitatea prevederilor articolului I pct. 8 din Legea nr. 102 din 24 august 2021 pentru modificarea Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură.

3. Circumstanțele de fapt ale adoptării Legii nr. 102 din 24 august 2021 pentru modificarea Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură au fost redată în Decizia Curții Constituționale nr. 149 din 30 septembrie 2021, la §§ 5-10.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

4. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 39 Dreptul la administrare

„(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.”

Articolul 111

Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia

„(1) Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural.

(2) Pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sunt garantate toate drepturile și libertățile prevăzute de Constituția și legislația Republicii Moldova.

(3) În unitatea teritorială autonomă Găgăuzia activează organe reprezentative și executive potrivit legii.

(4) Pământul, subsolul, apele, regnul vegetal și cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sunt proprietate a poporului Republicii Moldova și constituie totodată baza economică a Găgăuziei.

(5) Bugetul unității teritoriale autonome Găgăuzia se formează în conformitate cu normele stabilite în legea care reglementează statutul special al Găgăuziei.

(6) Controlul asupra respectării legislației Republicii Moldova în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia se exercită de Guvern, în condițiile legii.

(7) Legea organică care reglementează statutul special al unității teritoriale autonome Găgăuzia poate fi modificată cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși în Parlament.”

Articolul 125¹

Consiliul Superior al Procurorilor

„(1) Consiliul Superior al Procurorilor este garantul independenței și imparțialității procurorilor.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor este constituit, în condițiile legii, din procurori aleși din cadrul procuraturilor de toate nivelurile și din reprezentanți ai altor autorități, instituții publice sau ai societății civile. Procurorii în cadrul Consiliului Superior al Procurorilor constituie o parte importantă.

(3) Consiliul Superior al Procurorilor asigură numirea, transferarea, promovarea în funcție și aplicarea măsurilor disciplinare față de procurori.

(4) Modul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Procurorilor se stabilește prin lege.”

5. Prevederile relevante ale Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură sunt următoarele:

Articolul 69

Componența Consiliului Superior al Procurorilor

„(1) Consiliul Superior al Procurorilor este constituit din 15 membri.

(2) **Din Consiliul Superior al Procurorilor fac parte de drept Procurorul General, procurorul-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia, președintele Consiliului Superior al Magistraturii, ministrul justiției, președintele Uniunii Avocaților și Avocatul Poporului.**

(3) Cinci membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sunt aleși de către Adunarea Generală a Procurorilor din rândul procurorilor în funcție, prin vot secret, direct și liber exprimat, după cum urmează:

- a) un membru din rândul procurorilor Procuraturii Generale;
- b) patru membri din rândul procurorilor de la procuraturile teritoriale și de la cele specializate.

(4) Patru membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sunt aleși prin concurs din rândul societății civile, după cum urmează: unul de către Președintele Republicii, unul de către Parlament, unul de către Guvern și unul de către Academia de Științe a Moldovei. Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor din partea societății civile trebuie să aibă studii superioare juridice și experiență în domeniul dreptului de cel puțin 3 ani.

[...].”

[Articolul 69 în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 102 din 24 august 2021]

Articolul 69

Componența Consiliului Superior al Procurorilor

„(1) Consiliul Superior al Procurorilor este constituit din 12 membri.

(2) Din Consiliul Superior al Procurorilor fac parte de drept președintele Consiliului Superior al Magistraturii (inclusiv interimar), ministrul justiției (inclusiv interimar) și Avocatul Poporului.

(3) Cinci membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sunt aleși de către Adunarea Generală a Procurorilor din rândul procurorilor în funcție, prin vot secret, direct și liber exprimat, după cum urmează:

- a) un membru din rândul procurorilor Procuraturii Generale;
- b) patru membri din rândul procurorilor de la procuraturile teritoriale și de la cele specializate.

(4) Patru membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sunt aleși prin concurs din rândul societății civile, după cum urmează: unul de către Președintele Republicii, unul de către Parlament, unul de către Guvern și unul de către Academia de Științe a Moldovei. Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor din partea societății civile trebuie să aibă studii superioare juridice și experiență în domeniul dreptului de cel puțin 3 ani, precum și vârsta de cel mult 65 de ani.

[...].”

[Articolul 69 în redactarea Legii nr. 102 din 24 august 2021]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării

6. Autorii sesizării susțin că Legea nr. 102 din 24 august 2021 pentru modificarea Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură a fost adoptată cu încălcarea procedurii parlamentare. În pofida articolului 59 din Regulamentul Parlamentului, care prevede că deputații, comisiile permanente și fracțiunile parlamentare au dreptul să prezinte, în termen de 30 de zile, propuneri și amendamente la proiectul actului legislativ, legea contestată a fost votată în prima lectură la doar trei zile de la înregistrarea proiectului.

7. Totodată, autorii sesizării notează că excluderea procurorului-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia din rândul membrilor de drept ai Consiliului Superior al Procurorilor afectează principiul reprezentării și cel al autonomiei

Găgăuziei. În opinia autorilor sesizării, această soluție legislativă a limitat drepturile minorităților naționale din unitatea teritorială autonomă Găgăuzia de a participa la adoptarea deciziilor referitoare la organizarea procuraturii.

8. Prin urmare, în opinia autorilor sesizării, prevederile contestate sunt contrare articolelor 1, 39, 111 și 125¹ din Constituție.

B. Aprecierea Curții

9. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

10. Curtea observă că, potrivit articolelor 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații în Parlament posedă prerogativa sesizării Curții Constituționale.

11. Obiectul sesizării îl constituie controlul constituționalității prevederilor articolului I pct. 8 din Legea nr. 102 din 24 august 2021 pentru modificarea Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că dispozițiile de modificare și de completare a unei legi se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta. Prin urmare, intervențiile ulterioare de modificare și de completare a acestora trebuie raportate la actul de bază (HCC nr. 27 din 14 septembrie 2021, § 18). Așadar, în prezenta cauză, Curtea se va referi la prevederile legii de bază care au fost introduse prin legea modificatoare.

12. Cu privire la dispozițiile legale contestate, autorii sesizării au prezentat deopotrivă critici de neconstituționalitate extrinsecă și intrinsecă.

13. Curtea reține că prevederile contestate au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate prin raportare la critici identice de neconstituționalitate extrinsecă (a se vedea DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021, §§ 48, 49). Astfel, în această privință, sesizarea este una repetitivă și nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții. Prin urmare, acest capăt al sesizării este inadmisibil.

14. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă, Curtea observă că autorii sesizării au criticat soluția legislativă cu privire la excluderea procurorului-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia din rândul membrilor de drept ai Consiliului Superior al Procurorilor, susținând pretinsa încălcare a articolelor 1 [*Statul Republica Moldova*], 39 [*dreptul la administrare*], 111 [*unitatea teritorială autonomă Găgăuzia*] și 125¹ [*Consiliul Superior al Procurorilor*] din Constituție.

15. Curtea a stabilit în jurisprudența sa că articolul 1 din Constituție, care are un caracter general, poate fi invocat, în special, dacă se constată aplicabilitatea lui împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 20; HCC nr. 3 din 14 ianuarie 2021, § 22).

16. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 125¹ din Constituție, în Decizia nr. 149 din 30 septembrie 2021 Curtea a examinat dacă prevederile contestate afectează norma constituțională în discuție.

17. Curtea reiterează că articolul 125¹ alin. (2) din Constituție stabilește componența Consiliului Superior al Procurorilor. Norma constituțională prevede că Consiliul este constituit, în condițiile legii, din procurori aleși din cadrul procuraturilor de toate nivelele și din reprezentanți ai altor autorități,

instituții publice sau ai societății civile. Constituția nu fixează numărul de membri ai Consiliului, nici proporția de membri procurori și membri reprezentanți ai altor autorități, instituții publice sau ai societății civile, menționând doar că procurorii în cadrul Consiliului Superior al Procurorilor constituie o parte importantă. Pe de altă parte, articolul 125¹ alin. (2) din Constituție prevede că Consiliul Superior al Procurorilor este constituit în condițiile legii. Astfel, Constituția lasă la discreția Parlamentului stabilirea prin lege a numărului membrilor Consiliului Superior al Procurorilor și a cotei membrilor din rândul procurorilor, cu condiția ca aceștia să constituie o parte importantă. Curtea reamintește că formula utilizată de constituantă în articolul 125¹ alin. (2), conform căreia procurorii din cadrul Consiliului Superior al Procurorilor „constituie o parte importantă”, nu poate fi echivalată cu formula „constituie majoritatea” (DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021, § 82).

18. Din articolul 69 al Legii cu privire la Procuratură rezultă că cinci membri din cei doisprezece ai Consiliului Superior al Procurorilor sunt procurori (un membru din rândul procurorilor Procuraturii Generale, patru membri din rândul procurorilor de la procuraturile teritoriale și de la cele specializate). Având în vedere că numărul procurorilor în Consiliul Superior al Procurorilor reprezintă peste 40 % din numărul total al membrilor, Curtea a conchis că numărul de cinci procurori reprezintă o parte importantă din totalul membrilor Consiliului Superior al Procurorilor, așa cum prevede articolul 125¹ alin. (2) din Constituție. În viziunea Curții, o asemenea componentă a Consiliului Superior al Procurorilor nu încalcă, în mod evident, echilibrul dintre condiția asigurării independenței procurorilor și condiția evitării autogovernării corporatiste în cadrul Consiliului Superior al Procurorilor (DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021, § 83).

19. Așadar, Curtea reține că, în partea referitoare la critica componentei numerice a Consiliului Superior al Procurorilor în baza articolului 125¹ din Constituție, sesizarea este una repetitivă.

20. Totuși, Curtea observă că în prezenta cauză, din perspectiva articolului 125¹ din Constituție, autorii sesizării contestă prevederile articolului 69 din Legea nr. 3/2016 (în redactarea Legii nr. 102 din 24 august 2021) invocând, în principal, omisiunea includerii procurorului-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia în rândul membrilor de drept ai Consiliului Superior al Procurorilor. Altfel spus, autorii consideră că procurorul-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia trebuie să fie membru *ex officio*.

21. Curtea observă că articolul 69 alin. (3) din Legea nr. 3/2016 (în redactarea Legii nr. 102 din 24 august 2021) stabilește că cinci membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sunt aleși de către Adunarea Generală a Procurorilor din rândul procurorilor în funcție, prin vot secret, direct și liber exprimat, după cum urmează: a) un membru din rândul procurorilor Procuraturii Generale; b) patru membri din rândul procurorilor de la procuraturile teritoriale și de la cele specializate.

22. Curtea reține că, potrivit **articolului 125¹ alin. (2) din Constituție, procurorii din cadrul procuraturilor de toate nivelele pot deveni membri ai Consiliului Superior al Procurorilor din partea procurorilor doar ca rezultat al alegerii lor.** Astfel, această normă constituțională stabilește în mod

expres că anume alegerea este modalitatea de a accede în Consiliu a membrilor acestuia din partea procurorilor, iar acest fapt exclude alte posibile modalități, cum ar fi, spre exemplu, numirea, includerea de drept ca membru etc. Așadar, articolul 125¹ alin. (2) din Constituție nu le garantează procurorilor din cadrul procuraturilor de toate nivelele, inclusiv procurorului-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia, calitatea de membru *ex officio* al Consiliului Superior al Procurorilor. Prin urmare, acest capăt al sesizării este inadmisibil.

23. De asemenea, Curtea observă că în sesizările care au stat la baza Deciziei nr. 149 din 30 septembrie 2021 nu a fost invocată încălcarea articolelor 39 și 111 din Constituție. Așadar, în această privință, sesizarea cuprinde argumente noi, iar sarcina Curții este să stabilească dacă prevederile contestate lezează prevederile constituționale menționate.

24. Curtea notează că articolul 39 din Constituție garantează dreptul cetățenilor Republicii Moldova la administrarea treburilor publice în mod direct și prin reprezentanții lor, precum și accesul la o funcție publică. Curtea nu poate constata incidența acestui articol în prezenta cauză, deoarece normele criticate nu interzic locuitorilor din unitatea teritorială autonomă Găgăuzia să acceadă la o funcție publică și nici nu le restrânge dreptul de a fi aleși (în condițiile legii) în calitate de membri ai Consiliului Superior al Procurorilor. De asemenea, prevederile contestate nu îngăduiesc dreptul cetățenilor din această unitate teritorial-administrativă de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit sau prin reprezentanții lor. Prin urmare, Curtea nu poate reține incidența articolului 39 din Constituție.

25. Cu privire la incidența articolului 111 din Constituție, Curtea menționează că acesta stabilește că Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu statut special. Curtea notează că articolul 111 din Constituție nu este aplicabil în acest caz, pentru că excluderea procurorului-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia din rândul membrilor de drept ai Consiliului Superior al Procurorilor nu lezează caracterul autonom cu statut special al unității teritoriale Găgăuzia. Prin urmare, prevederile contestate nu vizează regimul juridic constituțional al unității teritoriale autonome Găgăuzia.

26. Mai mult, Curtea reține că, potrivit articolului 7 alin. (1) din Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, sistemul procuraturii include Procuratura Generală, procuraturile specializate și procuraturile teritoriale. Conform articolului 10 alin. (2) din aceeași lege, Procuratura UTA Găgăuzia este o procuratură teritorială. Prin urmare, potrivit articolului 125¹ alin. (2) din Constituție, procurorii din cadrul Procuraturii UTA Găgăuzia au dreptul de a fi aleși în calitate de membri ai Consiliului Superior al Procurorilor.

27. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea în cauză nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind controlul constituționalității prevederilor articolului I punctul 8 din Legea nr. 102 din 24 august 2021 pentru modificarea Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, depusă la Curtea Constituțională, pe 13 octombrie 2021, de dl Alexandr Suhodolski și dna Ivanna Koksai, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 22 martie 2022

DCC nr. 31

Dosarul nr. 215a/2021